

Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen
Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

ul. Krupnicza 15, 45-013 Opole
tel./fax: 774538507, e-mail: biuro@vdg.pl, www.vdg.pl

L. Dz. 1087/09/2017

Opole, 25.09.2017 r.

Szanowni Państwo Burmistrzowie i Wójtowie,
Szanowni Państwo Dyrektorzy szkół i przedszkoli,

w związku z reformą oświaty oraz nowym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej dotyczącym organizacji nauczania języków mniejszości narodowych, w wielu szkołach i przedszkolach prowadzących nauczanie języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej pojawiło się szereg wątpliwości dotyczących sposobu wdrażania nowego rozporządzenia. W celu wyjaśnienia tych wątpliwości zebrałem w niniejszym piśmie najważniejsze uregulowania prawne i ustalenia, jakie udało mi się poczynić w ramach konsultacji z Ministerstwem Edukacji Narodowej w sprawach związanych z organizacją zajęć języka ojczystego mniejszości narodowej niemieckiej w szkołach i przedszkolach.

Wszystkie ustalenia odnoszą się do obowiązującego od 1 września 2017 r. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1627)* - <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2017/1627/1>

Poniżej prezentuję zagadnienia, co do których pojawia się najwięcej wątpliwości:

ZAKRES STOSOWANIA NOWEGO ROZPORZĄDZENIA

Przepisy nowego rozporządzenia należy w tym roku szkolnym stosować w odniesieniu do przedszkoli, wszystkich klas szkoły podstawowej (obecnie klasy I-VII) oraz klasy I branżowej szkoły I stopnia. W odniesieniu do dotychczasowych gimnazjów i dotychczasowych szkół ponadgimnazjalnych należy stosować odpowiednie przepisy z 2007 r. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że nowa podstawa programowa dla języków mniejszości powinna być wdrażana jedynie w klasach I, IV i VII szkoły podstawowej oraz w klasie I szkoły branżowej I stopnia. Pozostałe roczniki uczniów realizują „starą podstawę programową”. Dotyczy to też ramowych planów nauczania, przy czym nauczanie języka mniejszości regulowane jest w szkołach podstawowych i przedszkolach wyłącznie nowym rozporządzeniem z 18 sierpnia.

WZÓR WNIOSKU

W załączniku nr 1 do rozporządzenia przedstawiono wzór wniosku, jaki rodzic wnioskujący o objęcie dziecka nauką języka mniejszości może złożyć u dyrektora szkoły lub przedszkola. Wzór określa dane, jakie powinien zawierać wniosek, nie jest jednak jedynym formularzem, na którym można wnioskować o takie nauczanie. Rodzic może taki wniosek napisać odręcznie

lub maszynowo, powinien jednak zawrzeć w nim dane wskazane we wzorze. Ważne jest też, aby osoba przyjmująca wniosek umieściła na nim swój podpis i datę przyjęcia wniosku.

SKŁADANIE WNIOSKÓW PRZEZ RODZICÓW

Rodzice uczniów, którzy nie zmieniają szkoły lub przedszkola, nie muszą składać ponownie wniosków, co wynika z § 2 ust. 4 nowego rozporządzenia oraz z § 2 ust. 3 odpowiedniego rozporządzenia z 14 listopada 2007 r. Nie jest konieczne też ponawianie wniosku przy przejściu dziecka z I. do II. etapu edukacyjnego (z klasy III do klasy IV). Wnioski wg nowego wzoru składają jedynie rodzice, którzy po raz pierwszy wnioskują o takie nauczanie oraz rodzice, których dzieci – w związku z reformą oświaty - kontynuują naukę w szkole podstawowej, ale w nowo utworzonej placówce.

PODPISYWANIE WNIOSKÓW PRZEZ RODZICÓW

Podpisywanie wniosków przez oboje rodziców nie jest konieczne. Przyjmuje się, że rodzice działają w porozumieniu i nie ma między nimi rozbieżności w decyzjach dotyczących dzieci. Uprawnienia rodziców w tej kwestii reguluje art. 97 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Kwestie sporne rozstrzyga sąd opiekuńczy. Wskazane jest, aby wniosek był podpisany przez oboje rodziców jedynie w sytuacji, gdy dyrektorowi szkoły wiadome są rozbieżności między rodzicami dziecka co do sposobu jego kształcenia.

LICZBA WNIOSKÓW A ORGANIZACJA NAUKI

W kwestii ilości wniosków niezbędnych do uruchomienia nauczania języka mniejszości nowe rozporządzenie określa minimalne liczby wniosków jedynie w przypadku, gdy mają być zorganizowane oddziały oferujące nauczanie w dwóch językach lub w całości w języku mniejszości: w przedszkolu – 14, w szkole – 7. W przypadku „dodatkowej nauki języka mniejszości” nauczanie takie może być zorganizowane już dla 3 uczniów jednego oddziału lub grupy międzyoddziałowej. Za zgodą organu prowadzącego uczniów takich może być nawet mniej. W przypadku grup międzyoddziałowych i międzyklasowych w szkole określono maksymalny limit wielkości grupy na poziomie 16 uczniów. W przypadku grup tworzonych w obrębie jednego oddziału lub grupy przedszkolnej nie ma obowiązku przestrzegania tego limitu. Należy mieć jednak na uwadze, że organizowanie zajęć językowych w zbyt licznych grupach może zdecydowanie obniżyć jakość nauczania, wymaga więc rozważenia ze strony dyrektora przy planowaniu takich zajęć.

HISTORIA I KULTURA MNIEJSZOŚCI NARODOWEJ NIEMIECKIEJ

Historia i kultura powinna być w bieżącym roku szkolnym zorganizowana w klasie V i w klasie VI. Nowe przepisy nie przewidują tych zajęć w klasie VII i VIII. Zgodnie ze starszym rozporządzeniem z 2007 r. w oddziałach gimnazjum (w klasie II) należy również zorganizować zajęcia z tego przedmiotu.

Dla klasy V i VI szkoły podstawowej określono roczny wymiar godzin *historii i kultury* na poziomie 25 godzin. Oznacza to jednocześnie, że zajęcia takie mogą za zgodą organu

prowadzącego odbywać się również w rozszerzonym wymiarze – tak, aby uczniowie mogli uczęszczać na ten przedmiot przez wszystkie tygodnie roku szkolnego a nie jedynie przez 25 tygodni. Taka forma zdecydowanie ułatwi dyrektorom szkół układanie planu lekcji oraz określenie wymiaru zatrudnienia nauczyciela tego przedmiotu.

Przedmiot *historia i kultura* organizowany jest automatycznie dla wszystkich uczniów, którzy uczą się języka mniejszości. W momencie złożenia wniosku udział uczniów w zajęciach językowych i zajęciach *historii i kultury* stają się obowiązkowy. Zgodnie z przepisami oświatowymi jedynie *historia i kultura* ma status „dodatkowych zajęć edukacyjnych”, co oznacza, że ocena z tego przedmiotu nie wpływa na promocję i umieszczana jest na świadectwie w miejscu przeznaczonym na dodatkowe zajęcia edukacyjne.

GEOGRAFIA NIEMIEC

Nauczanie geografii kraju pochodzenia może odbywać się na wniosek rodziców, dyrektora szkoły, organu prowadzącego lub organizacji mniejszości narodowej. Nie wymaga się od rodziców odrębnego papierowego wniosku. O zajęcia takie wnioskują dyrektor szkoły u swojego organu prowadzącego szkołę. Na zajęcia takie uczęszczają uczniowie, którzy chodzą na język mniejszości i *historię i kulturę*, jeśli program nauczania geografii został włączony przez dyrektora szkoły do szkolnego zestawu programów nauczania dla danej klasy lub grupy.

Na II etapie edukacyjnym dyrektor szkoły może zorganizować do 30 godzin zajęć geografii w ramach godzin, jakie organ prowadzący szkołę przyznaje zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia MEN w sprawie ramowych planów nauczania. O formie tych zajęć decyduje dyrektor szkoły w porozumieniu z nauczycielem przedmiotu i lokalną społecznością. Zajęcia te mogą zostać zorganizowane w postaci jednodniowej wycieczki, warsztatów, spotkania lub pojedynczych godzin lekcyjnych umieszczonych w planie lekcji.

Zajęcia geografii kraju pochodzenia mają taki sam status jak zajęcia *historii i kultury*.

CZAS TRWANIA ZAJĘĆ JĘZYKA MNIEJSZOŚCI W PRZEDSZKOLU

Jeśli w przedszkolu prowadzona jest „dodatkowa nauka języka mniejszości” zajęcia takie dyrektor przedszkola organizuje w wymiarze 6 godzin „zajęć przedszkolnych” tygodniowo.

Czas trwania jednej jednostki „zajęć przedszkolnych” języka mniejszości powinien odpowiadać zapisom § 9 ust. 2 rozporządzenia MEN z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. W zależności od wieku i możliwości dzieci wynosi on około 30 min. dla dzieci 5-6-letnich oraz około 15 min. dla dzieci 3-4-letnich.

Czy zajęcia języka mniejszości należy organizować w ramach godzin przeznaczonych na realizację podstawy programowej?

Język mniejszości jest jednym z elementów podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Obowiązuje on oczywiście tylko te dzieci, których rodzice złożyli odpowiednie wnioski. W podstawie programowej wychowania przedszkolnego nie określono wymiaru godzin, w jakim należy ją realizować. Praktycznie realizuje się ją przez cały okres pobytu dziecka w przedszkolu - niezależnie od tego, ile godzin nieodpłatnej opieki gwarantuje dana gmina.

Jeśli nauczyciel prowadzący grupę ma kwalifikacje do prowadzenia zajęć języka mniejszości, to nie wykluczone, że podstawę programową wychowania przedszkolnego (wraz z częścią dotyczącą języka mniejszości) będzie można realizować w godzinach, które gmina określiła jako godziny bezpłatnej opieki. Zależy to od planu pracy nauczyciela i organizacji pracy przedszkola. Więcej wyjaśnień na ten temat znajdziemy na stronie internetowej MEN w wyjaśnieniach dotyczących organizacji pracy placówek wychowania przedszkolnego:

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), przedszkolem publicznym jest przedszkole, które m.in. realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Organ prowadzący (m.in. rada gminy) ustala wysokość opłat za świadczenia udzielane przez przedszkole publiczne w czasie przekraczającym powyższy bezpłatny wymiar zajęć. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że organizację pracy przedszkola określa ramowy rozkład dnia ustalony przez dyrektora przedszkola na wniosek rady pedagogicznej, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy oraz oczekiwań rodziców (prawnych opiekunów) Na podstawie ramowego rozkładu dnia nauczyciel (nauczyciele), któremu powierzono opiekę nad danym oddziałem, ustala dla tego oddziału szczegółowy rozkład dnia, z uwzględnieniem potrzeb i zainteresowań dzieci.

Zdaję sobie sprawę z tego, że powyższe wyjaśnienia nie wyczerpują wszystkich aspektów organizacji nauczania języka mniejszości. Chętnie służę dodatkową pomocą wszystkim osobom związanym z oświatą mniejszościową, którzy mają wątpliwości co do sposobu realizacji nowego rozporządzenia. W Związku Niemieckich Stowarzyszeń jestem do dyspozycji pod numerem telefonu 77 454 78 78 oraz mailowo pod adresem ryszard.karolkiewicz@vdg.pl. Mam nadzieję, że informacje gromadzone przeze mnie w Związku Niemieckich Stowarzyszeń przyczynia się do efektywnej i zgodnej z przepisami realizacji zadań związanych z podtrzymywaniem tożsamości narodowej mniejszości niemieckiej w Polsce.

Z poważaniem

Ryszard Karolkiewicz
Konsultant ds. oświaty